

TAPIO MYÖHÄNEN – HEIKKI PUUKKO

♭ *Altoavain*

© MODUS MUSIIKKI OY

M174 A

Modus
Musiikki

TAPIO MYÖHÄNEN

HEIKKI PUUKKO

Alttoviulukoulu II on aikaisemmin ilmestyneen *Alttoavain I:n* jatko-osa (WSOY 2002). Tämän osan sisältö antaa valmiudet Suomen Musiikkioppilaitosten liiton mukaiseen toisen perustason suoritukseen. Koulun toisessa osassa opetetaan asemasoittoa (I–IV asemat), kaksoisääniä, huiluääniä, jousiharjoituksia, viulukäden vasaraliikkeen harjoituksia, vibratoa ja improvisoinnin alkeita. Teokseen sisältyvät sävellykset esittelevät erilaisia musiikkityylejä ja aikakausia, useat niistä on sovitettu duetoiksi. Koulu sisältää myös laajan terminologiaosan ja rentouttavia voimisteluohjeita.

Alttoviulukoulun tekijöinä ovat alttoviulunsoiton opettajat TAPIO MYÖHÄNEN Kuopion konservatoriosta ja HEIKKI PUUKKO Pohjois-Kymen musiikkiopistosta, Kouvolasta. Heillä on pitkäaikainen kokemus soitonopetuksesta sekä esikouluikäisten että konservatorioasteen oppilaiden parissa.

TAPIO MYÖHÄNEN – HEIKKI PUUKKO

 Altoavain

ALTOVIULUKOULU II

© MODUS MUSIIKKI OY

M174 A

Copyright © Tapio Myöhänen, Heikki Puukko ja Modus Musiikki Oy.

Tämän teoksen sävellysten, tekstin, kuvien ja piirrosten luvaton kopioiminen on kielletty tekijänoikeuslain mukaisesti.

1. painos tammikuussa 2009

Kuvat: Salla Puukko s. 71–77, Sampo Puukko s. 17
Nuottigrafiikka: Oiva Auvinen

ISMN 979-0-55003-199-9

Kirjaa voi tilata kustantajalta: Modus Musiikki Oy
PL 206, 67101 Kokkola
puh./fax 06-8329810
info@modusmusiikki.fi
www.modusmusiikki.fi

Kirjaa myyvät lisäksi Nuottikauppa Ostinato Oy sekä muut hyvin varustetut musiikki- ja kirjakaupat.

ALKULAUSE

ALTOVIULUKOULU II on suunniteltu jo muutaman vuoden soittaneille ja perustason 1 suorittaneille oppilaille. Toisen osan sisältö antaa valmiudet Suomen Musiikkioppilaitosten liiton toisen perustason suorittamiseen. Olemme pyrkineet laatimaan kolmiosaisesta koulustamme progressiivisesti etenevän kokonaisuuden, mutta opettaja voi käyttää aineistoa harkintansa mukaan oppilaan tarpeista riippuen. Koulun toisessa osassa esitellään asemasoittoa I–IV asemassa, kaksoisääniä, huiluääniä, jousikäden ja viulukäden harjoituksia, vibratoa, improvisoinnin alkeita sekä uusia etyjä. Altoavaimen sisältämät sävelmät on valittu perustason 2 mukaan ja ne esittelevät erilaisia musiikkityylejä ja aikakausia. Useat sävellykset on sovitettu duetoiksi. Koulu sisältää myös laajan terminologiaosan ja rentouttavia voimisteluohjeita. Harjoitukset ja soittotehtävät ilman eri mainintaa ovat tekijöiden säveltämiä.

Altoavain II sisältää monipuolisen ohjelmisto-osan ja pianosäestykset. Kiitämme lämpimästi kustantajaa, apurahan myöntänyttä Suomen Kulttuurirahaston Pohjois-Savon maakuntarahastoa sekä Suomen Alttoviuluseuraa. Kiitos myös läheisille, ystäville ja kollegoille tuesta ja kannustuksesta.

Tammikuussa 2009

Tapio Myöhänen ja Heikki Puukko

SISÄLLYSLUETTELO

ALKULAUSE 3

C- JA G-AVAIN 7

Tshekkiläinen kansansävelmä 7

A. Dvorak: Largo 8

Nimeä sävelet 8

KAKSOISÄÄNIÄ 9

Kalle katsoi taivahalle 9

Kansanlaulu 10

TM & HP*: Maalaistanssi 10

SORMIEN VASARALIIKE 11

TM & HP: Ikiliikkuja – Etydi 1 11

NELJÄNNEN SORMEN KUROTUSHARJOITUS 12

HP: Intiaanitanssi neloselle 12

F- DUURI 12

TM & HP: Pohjoisesta tuulee 13

Fr. Wohlfahrt: Etydi 2 13

D-MOLLI 14

P. J. Hannikainen: Suojelusenkeli 14

HP: Kapriisi – Etydi 3 15

IMPROVISOINTIA 16

Improvisointiharjoitus 1 16

Improvisointiharjoitus 2 16

JOUSIKÄDEN SORMIEN JOUSTO-
HARJOITUKSIA 17

TM: Etydi 4 17

B- DUURI 18

TM & HP: ETYDI 5 18

W. A. MOZART: AARIA 18

MELODINEN G-MOLLI 19

TM: Etydi 6 19

L. Mozart: Bourrée 20

O. Merikanto: Reppurin laulu 20

ES-DUURI 21

TM & HP: Juhlamarssi 21

E. FOMIN: Arietta 21

MELODINEN C-MOLLI 22

HP: Etydi 7 22

J. S. Bach: Gavotti 23

AS-DUURI 24

TM & HP: Etydi 8 24

C. M. von Weber: Vivace 24

DES-DUURI 25

Kesh Jig, irlantilainen tanssi 25

E-DUURI 26

J. Brahms: Kehtolaulu 26

HUILUÄÄNIÄ 27

KOLMAS ASEMA 28

F-duuri kolmannessa asemassa 28

TM & HP: Oikeassa asemassa ollaan 29

TM & HP: Etydi 9 29

Kotimaani omi Suomi, suom. ks. 29

O. Merikanto: Kansanlaulu, duo 30

ASEMANVAIHTO VAPAAN KIELEN AIKANA 31

TM & HP: Kaksi pientä harjoitusta 31

Etydi 10 32

Improvisointiharjoitus 3 32

ASEMANVAIHTO 1. SORMEA KÄYTTÄEN 33

HP: Kehtolaulu 33

Improvisointiharjoitus 4 33

Oskar Merikanto: Onnelliset 34

ASEMANVAIHTO 2. SORMELLA 35

HP: Barcarola (venelaulu) 35

HP: Pieni valssi 35

ASEMANVAIHTO 3. SORMELLA 35

HP: Etydi 11 36

ASEMANVAIHTO 4:llä SORMELLA 36

HP: Salaperäinen kertomus 36

FR. Wohlfahrt: Etydi 12 37

ASEMANVAIHDOT 1. SORMELTA 2–4.

SORMELLE 38

ASEMANVAIHDOT 2. JA 3. SORMESTA

YLÖSPÄIN 38

ASEMANVAIHDOT YLEMMÄLTÄ SORMELTA
ALEMMALLE 39

Fr. Wohlfahrt: Etydi 13 39

Kertausta 39

Gabriel-Marie: La Cinquantaine 40

G. B. Pergolesi: Nina 41

*TM = Tapio Myöhänen

HP = Heikki Puukko

II ASEMA 42

- F-duuri 2:ssa asemassa 42
- TM & HP: Etydi 14 42
- HP: Humoreski 1 43
- Asemanvaihtoja vapaan kielen aikana 43
- HP: Humoreski 2 44
- Asemanvaihtoja samalla sormella 44
- Asemanvaihtoja alemmalta sormelta ylemmälle 45
- Alice Tegnér: Videvisan 45
- Suomalainen kansanlaulu 46
- A. Corelli: Sarabande 47
- G. Tartini: Sarabande 48

IV ASEMA 49

- G-duuri 4:ssä asemassa 49
- TM & HP: Etydi 15 49
- Neil Mackay: Rebecca-rumba 50
- Asemanvaihtoja samalla sormella 50
- Asemanvaihtoja alemmalta sormelta ylemmälle 51
- Asemanvaihtoja ylemmältä sormelta alemmalle 51
- Iitalaulu 51
- Howard Blake: Lumiukko 52
- Etydi 16 53
- Improvisointiharjoitus 5 53
- Negrospiritual: When the Saints 54

OHJELMISTOA

- L. Beethoven: Sonatiini 55
- Paimenlaulu, trad. sov. Mauno Järvelä 56
- Puma-blues 57
- HP: Kulkue 58
- J. Kuronen: Kiinalainen kehtolaulu 59
- P. Tshaikovski: Napolilainen laulu 60

VIBRATO 61

JOUSEN NOPEUSHARJOITUKSIA 62

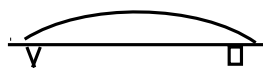
ASTEIKOT JA MURTOSOINNUT 63–67

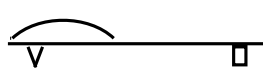
- F-duuri 63
- Es- duuri 63
- Des- duuri 64
- E- duuri 64
- G- duuri 65
- D- molli 65
- C- molli 66
- G-molli 67

MUSIIKKISANASTO 69–70

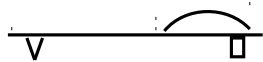
VOIMISTELUOHJEET 71–77

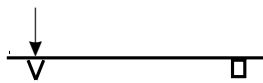
Jousen käyttöä kuvaavat merkit:

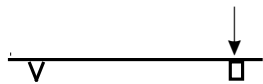
 = kokojousella – G

 = kärkipuolella – oh

 = keskijousella – M

 = tyvipuolella – uh

 = kärjessä – Sp

 = tyvessä – Fr

C- JA G-AVAIN

Alttoviululle kirjoitettavissa nuoteissa käytetään c-avaimen lisäksi myös g-avainta helpottamaan korkeampien sävelten lukemista, jolloin yläapuviivoja tarvitaan vähemmän. Seuraavassa nuottiesimerkissä on kirjoitettu C-duuriasteikon säveliä myös g-avaimella. G-avain näyttää g¹ sävelen paikan nuottiviivastolla. Opettele ensin vapaiden kielten sijainti kummallakin avaimella.

Musical notation for C and G keys. The score is in 4/4 time and consists of two staves: a treble clef staff and a bass clef staff. The notes are: c, d, e, f, g, a, h, c, d, e, f, g, a, h, c, d, e, f, g, a. The notes c, d, e, f, g, a, h, c, d, e, f, g, a are written in the treble clef, and the notes c, d, e, f, g, a, h, c, d, e, f, g, a are written in the bass clef. The notes c, d, e, f, g, a, h, c, d, e, f, g, a are written in the treble clef, and the notes c, d, e, f, g, a, h, c, d, e, f, g, a are written in the bass clef.

TSEKKILÄINEN KANSANSÄVELMÄ

C = alla breve, laske kuten 2/4 tahtilajissa kahteen.

Sov. TM & HP

Musical notation for Tsekkiläinen kansansävelmä. The score is in alla breve time and consists of two staves: Vla I (treble clef) and Vla II (bass clef). The score is divided into three systems, each starting with a measure number (5, 9, 13). The notes are: 5, 9, 13. The notes are: 5, 9, 13. The notes are: 5, 9, 13.

LARGO

Sinfoniasta nro 9, "Uudesta maailmasta"

Anton Dvůřák (1841–1904)
sov. T.M. & H.P.

Violin I and II score, measures 4-13. The music is in 4/4 time with a key signature of one sharp (F#). The score includes dynamics such as *p*, *mp*, *mf*, and *f*, and articulation marks like slurs and accents. Measure numbers 4, 5, 9, and 13 are indicated at the start of their respective systems.

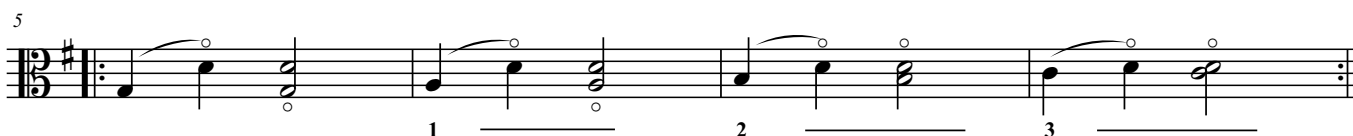
© Modus Musiikki Oy, 2009

Nimeä sävelet:

Three systems of musical notation for the title "Nimeä sävelet". Each system consists of a bass clef staff and a treble clef staff. The notes are: System 1: Bass (G2), Treble (G4); System 2: Bass (G2), Treble (G4); System 3: Bass (G2), Treble (G4). Measure numbers 17 and 18 are indicated at the start of the first and second systems respectively.

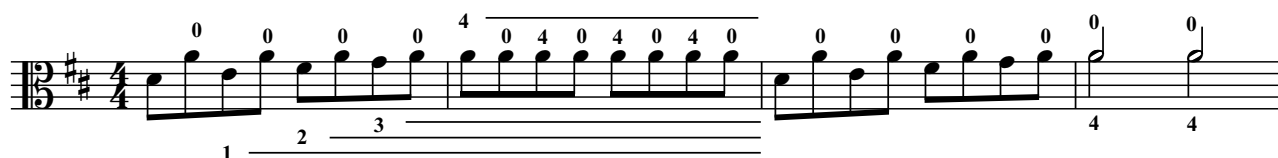
KAKSOISÄÄNIÄ

- Kaksoisääniä soittaessa jousi kulkee tasaisesti kahdella kielellä yhtä aikaa.
- Pidä jousikäden etusormi ja peukalo rentoina.
- Viulukäden kyynärvarsi ohjaa sormien asentoa niin, että ne tulevat vain yhdelle kielelle kerrallaan ja viereinen kieli soi vapaasti.
- Soita harjoitukset myös c- ja g-kielillä.

KALLE KATSOI TAIVAHALLE

Saksa

IMPROVISOINTIA

Improvisointi on musiikin vapaata keksimistä, leikkittelyä sävelillä ilman nuotinlukua tai tarkkoja esitysohjeita.

– improvisoinnissa ei tarvitse ajatella oikeaa tai väärää tapaa soittaa eikä oikeita tai väriä säveliä,

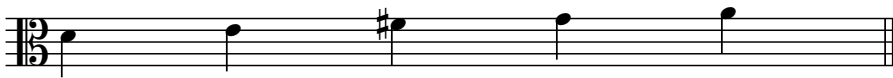
käytä mielikuvitustasi rohkeasti ja kuvaa musiikillasi, mitä ajattelet.

– saat etsiä soittimestasi sinua kiinnostavia sointeja ja soittotapoja.

Voit opetella improvisoimaan aloittaen näistä helpoista harjoituksista, ensin muutamilla annetuilla sävelillä ja sitten keksien sävelet itse.

IMPROVISOINTIHARJOITUS 1

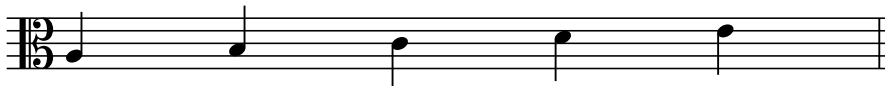
Opettele muistamaan nämä sävelet ulkoa ja soita ne sitten itse keksimässäsi järjestyksessä ja rytmissä, päätä sävelmäsi lopuksi d-säveleen.

Piano

IMPROVISOINTIHARJOITUS 2

Opettele ensin sävelet ulkoa ja soita ne sellaisessa järjestyksessä ja rytmissä kuin haluat. Päätä improvisaatio a-säveleen. Millainen tunnelma syntyy ja mitä sävelmäsi kuvaa ?

8va ad lib.

Piano

ETYDI 12

Fr. Wohlfahrt, Op. 74, No. 36

Andante

f cantabile

4

9

13

16

1. 2.

PAIMENLAULU

Trad.
Sov. Mauno Järvelä

Andante ma pesante

5 *f*

11 *f*

15

19 *mf*

25 *f* *p* *Allegretto*

31 *poco apoco cresc.*

1 x *mp* - 2 x *p*
3 x *poco a poco accelerando*

37

43 *f* *Allegro vivace*

49 *ff*

Kerrataan *Allegro vivace Segnosta* kolme kertaa.

BLUES

Blues on 12- tahtinen pienoismuoto ja siinä käytetään erityistä blues- asteikkoa, mikä on sekoitus duuria ja mollia.

BLUES-ASTEIKKO

The image shows two staves of musical notation. The first staff is a single line of music in a 12-measure blues scale, starting with a treble clef and a common time signature. The second staff shows a rhythmic pattern with a treble clef and a common time signature. It features a sequence of eighth notes followed by groups of three eighth notes (triplets) indicated by a '3' above the notes. The text 'Kirjoitettu rytmii, mutta soita näin' is written above the staff.

PUMA BLUES

Tämä pieni blues perustuu edellä esiteltyyn asteikkoon. Bluesin fraseeraus on vapaata. Usein kuitenkin kaari asettuu korottomalta 1/16-nuotilta korolliselle. Heikkoja 1/16 nuotteja voi kokeilla soittaa aksentoiden.

Slow, lazy tempo

Jouni Kuronen (1958–)

The image shows three staves of musical notation for 'Puma Blues'. The first staff is a single line of music in a 4/4 time signature, starting with a treble clef. The second staff is a single line of music in a 4/4 time signature, starting with a bass clef. The third staff is a single line of music in a 4/4 time signature, starting with a bass clef. The notation includes various musical symbols such as accents, slurs, and dynamic markings like 'pp' and 'gliss.'. The text 'Slow, lazy tempo' is written above the first staff, and 'Jouni Kuronen (1958–)' is written above the second staff.

© Modus Musiikki Oy, 2009

Pianosäestys

Musiikkisanasto

ad libitum (ad lib.) mielen mukaan
aksentti korostus
aksidentaali tilapäinen etumerkki
assai kyllin sangen
attacca jatketaan heti ilman keskeytystä
cantabile laulavasti
dominantti asteikon 5. sävel
etumerkintä kiinteät etumerkit sävellyksen alussa, esim.
etumerkki korotus-,alennus-tai palautusmerkki
F-avain bassoavain, osoittaa pienen f:n paikan neljännelle viivalle
fermaatti pysähdys, lepokohta
G-avain diskanttiavain, osoittaa g¹:n toiselle viivalle
grazioso sirosti, viehkeästi
intervalli kahden sävelen välimatka
johtosävel duuri-tai harmonisen molliasteikon 7.sävel
klaavi nuottiavain
kohotahti vajaa tahti sävelmän alussa
kromaattinen merkki muuttaa säveltasoa puoli sävelaskelta
legato sitoen
maestoso juhlallisesti
meno vähemmän
molto paljon
mosso liikkuvasti
non ei
opus teos
più enemmän
poco vähän
portato puolistaccato
prima vista ensi näkemältä
rinnakkaissävellajit duuri ja molli, joilla on sama etumerkintä
risoluto päättäväisesti
ritenuto pidätellen
rubato esitysnopeuden joustava käsittely
sekvenssi musiikillisen aiheen siirto
sempre aina, yhä
sinfonia moniosainen teos orkesterille
skaala asteikko
sonaatti moniosainen teos 1-3 soittimelle
sonatiini pieni sonaatti
sostenuto pidätellen, hieman hitaammin
staccato lyhyesti, terävästi
subdominantti asteikon 4. sävel
subito äkkiä, heti
synkooppi ”lyhyt-pitkä-lyhyt” rytmi

VOIMISTELUOHJELMIA

NISKA-HARTIASEUDUN RENTOUTTAVA VOIMISTELUOHJELMA

Tee liikkeet hitaasti ja rauhallisesti. Liikkeet eivät saa aiheuttaa kipua.

Kuva 1a

Kuva 1b

1. Vie pää rennoksi eteen kädet ristissä niskan päällä (käsillä ei paineta, ne roikkuvat rentoina). Selkä on suorana. Viivy hetki ja nosta pää hitaasti ylös.

Jos liike tuntuu liian voimakkaalta, tee se ilman käsien painoa.

Kuva 2a

Kuva 2b

2. Pyöritä hartioita etukautta 3-4 kertaa tehokkaasti ympäri, rentouta ja tee sama takakautta 3-4 kertaa. Toista sarja pari kertaa. (Kuvat 2a ja 2b)

Kuva 3

3. Kallista päätä sivulle, samanaikaisesti voit painaa vastakkaista kättä alas venytyksen tehostamiseksi. Viivy hetki ja ojenna pää hitaasti ylös. Sama toiselle puolelle.

4. Kädet yhdessä vartalon takana, taivuta päätä hieman eteen, venytä käsiä taakse alaviistoon, rentoutus. Vie kädet eteen ristiin ja venytä niitä etu- alaviistoon, rentoutus. Tee liike molempiin suuntiin muutaman kerran (kuvat 4a ja 4b).

Kuva 4a

Kuva 4b